

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ „ΑΣΤΕΡΩΝ“

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΓΚΡΕΤΑΣ ΓΚΑΡΜΠΟ

(Ένα άπεκκαλυπτικό άρθρο του Γερμανού δημοσιογράφου Η. Χάκερ για την ιστορική ανακάλυψη της Γκρέτας Γκάρμπο από τον σκηνοθέτη Πάμπστ και τον πρώτο μεγάλο ρόλο της στο περίφημο φιλμ «Ο Αρέμος χωρίς Χαρά».)

Μιά νύχτα του χειμώνα του 1924, ο πασίγνωστος σήμερα Γερμανός σκηνοθέτης Πάμπστ μελετούσε ακόμη μία φορά το σενάριο του νέου του φιλμ, που θα παρουσιαζόταν με τον τίτλο «Ο Αρέμος χωρίς χαρά».

Όλοι οι ρόλοι του νέου έργου του θα παιζόντουσαν από μεγάλους καλλιτέχνες του θεάτρου και της όθνης. Ο Πάμπστ είχε κιόλας εξασφαλίσει τη συνεργασία της περίφημης Άστα Νιέλσον, της «μοιραίας των μοιραίων», του βωθού κινηματογράφου, καθώς και τη συνεργασία του μεγάλου ήθοποιου Βέρνερ Κράους. Η Γαλλογερμανική Έταιρεία, που είχε βάλει τα κεφάλαια γι' αυτό το φιλμ, πιεζε τον Πάμπστ ν' αρχίσει το «γύρισμα», μα εκείνος κάθε μέρα τ' ανέβαλλε. Γιατί άραγε;

Ο λόγος ήταν ότι ο Γερμανός σκηνοθέτης δεν είχε βρή ακόμη έναν, που θα υποδύετο έναν από τους σπουδαιότερους ρόλους της ταινίας: Τό ρόλο της κόρης του γέρου δημοσίου υπαλλήλου, μιάς άγνης κόρης, που παρασύρεται στη διαφθορά.

Ύστερα όμως από λίγες μέρες, παρακολουθώντας τ'ό φιλμ «Ο Θρύλος του Γκόστα Μπέρλινγκ», πρόσεξε μιά νέα ήθοποιό της όθνης, που την έλεγαν Γκρέτα Γκάρμπο. Και με τ'ο καλλιτεχνικό ένστικτό του κατάλαβε άμέσως ότι ήταν εκείνη που γύριε για τ'ό ρόλο του. Ο Πάμπστ τότε νόμιζε ότι ή Γκρέτα Γκάρμπο ήταν Ίταλίδα γιατί ή σημερινή σφίγγα του Χόλλυγουντ εκείνη την εποχή, τ'ό 1924, ήταν άγνωστή ακόμη και στους άδάρβους του κινηματογράφου.

Η Γκρέτα Γκάρμπο εκείνες τις μέρες βρισκόταν στο Βερολίνο μαζί με τ'όν σκηνοθέτη της και πολυαγαπημένο φίλο της Μάουριτς Στίλλερ, καθώς και με τ'όν ήθοποιό «Έιναρ Χάσον». Ήταν άπογορευμένη άπ' όλα κι' άπό τ'όν ίδιο άκόμη τ'όν έαυτό της, γιατί μιά κινηματογραφική έπιχειρήσις, που είχε κάνει με τ'όν Στίλλερ και τ'όν Χάσον στην Κωνσταντινούπολι, είχε άποτύχει με τ'όν πιο άξιοσθρήνο τρόπο.

Ο Πάμπστ λοιπόν κάλεσε τ'ό γραφέο του τ'όν Σουηδό σκηνοθέτη Μάουριτς Στίλλερ και τ'ό ειπε :

—Την προσεγή έθδοιάδα άρχίζω τ'ό «γύρισμα» της νέας ταινίας μου. Άν ή μίς Γκάρμπο εινε έλευθερη, θα της έμπιστευθώ έναν από τ'ους κυριώτερους ρόλους.

Ο Στίλλερ δεν άπάντησε άμέσως. Ζήτησε μόνο νά μύθη τ'όν τίτλο τ'ού φιλμ και διάφορες τεχνικές πληροφορίες, για νά δη άν θά πέτύγαινε ή νέα παραγωγή τ'ού Γερμανού συναδέλφου του. Ο Πάμπστ τ'ό έδωσε όλες τις πληροφορίες που ήθελε και τ'όν ρώτησε :

—Η μίς Γκάρμπο μπορεί νά παίξη αϊτό τ'ό ρόλο;

—Συγγνώμη, τ'ό άπάντησε ό Στίλλερ. Δεΐτε μου πρώτα τ'ό σενάριο.

Ο Πάμπστ τ'ό έδωσε τ'ό χειρόγραφο κι' ή Στίλλερ τότε άρχισε νά τ'ά διαβάξη, ποσοεχτικά και νά ξεεταξη τ'όν κατάλογο τ'ών ήθοποιών. Τέλος, ρώτησε :

—Ποιός έθαλε τ'ά λεφτά;

—Η Έταιρεία «Σοφάρ», τ'ού Παρισιού, τ'ού άπάντησε ό Πάμπστ.

—Θαυμάσια... έκανε ό Σουηδός σκηνοθέτης. Ο μισθός της Γκρέτας Γκάρμπο θά εινε φυσικά σέ δολάρια.

Ο Πάμπστ συμφώνησε. Ο Στίλλερ τότε τ'ό ειπε :

—Μάλιστα. Η μίς Γκρέτα Γκάρμπο εινε έλευθερη αϊτή τη στιγμή, άν θέλετε νά ρηοκινούνευσετε νά της δώσετε αϊτό τ'ό ρόλο. Πρέπει δώστόσο νά σάς πω ότι ή μίς Γκάρμπο εινε καλή για φωτογραφία, για πόξες. Μά δεν εινε ήθοποιός. Δεν μπορεί νά παίξη.

Ο Πάμπστ ήταν και εινε ό πιο ξεροκέφαλος άνθρωπος τ'ού κόφου. Δεν άκούει ποτέ κανένα. Έχει τυφλή έμπιστοσύνη στην καλλιτεχνική του διαίσθησι. Νομίζει ότι γι' αϊτόν δεν εινε τίποτε άδύνατο, ακατόρθωτο.

Ο Στίλλερ όμως θεώρησε καθήκον του νά τ'ού υποδείξη ότι τ'ά μισόκλειστα πάντα βλέφαρα της Γκάρμπο με τις μακρές βλεφαρίδες, της δίνουν ένα μισοκοιμημένο ύφος.

—Σας ξαναλέω, συνέχισε, ότι δεν εινε διάλου εύκολο νά γυρίσετε ένα φιλμ της Γκρέτας Γκάρμπο. Τό ξέρω αϊτό καλύτερα από κάθε άλλον, γιατί έγω τ'όν έβγαλα στ'όν κινηματογράφο.

—Αυτό τ'ό ζήτημα για μένα, τ'ού άπάντησε ό Πάμπστ, εινε τ'ό τελευταίο. Έκενο π'ό μ' ένδιαφέρει τώρα, εινε τ'ό άν θά δεχθή ή μίς Γκάρμπο νά παίξη τ'ό ρόλο που θά της αναθέσω.

—Θά δεχθ... Η μάλλον δέχεται, έκανε ό Στίλλερ. Έγω είμαι ό «μάγαντζέρ» της. Θέλει όμως 4 χιλιάδες δολάρια.

Διόβολε! Τέσσερες χιλιάδες δολάρια! Τό ποσό αϊτό ήταν τεράστιο, μά δεν τρούαξε τ'όν Γερμανό σκηνοθέτη. Και δέχτηκε.

—Είμαστε σύμφωνοι, λοιπόν; ρώτησε κατόπιν τ'όν Στίλλερ.

—Όχι άκόμη, έκανε εκείνος.

Και ζήτησε νά άγοράση ό Πάμπστ ειδικές ταινίες «Κόντακ», για τις φωτογραφίες της Γκρέτας Γκάρμπο. Ο Πάμπστ δέχτηκε κι' αϊτόν τ'όν όρο, μά τ'ή στιγμή π'ό έπρόκειτο νά υπογράψω ν' τ'ά συμβόλαια, ό Στίλλερ άκούμπησε κάτω τ'ό στυλό και τ'ό ειπε :

—Ξέχασα νά σάς πω ότι μαζί με τ'όν μίς Γκάρμπο τρέπει νά «αγκαζάρετε» και τ'όν Έιναρ Χάσον...

—Τί νά τ'όν κάνω; φώναξε τότε κατ'απληκτος ό Πάμπστ. Έχω μοιράσει πειά όλους τ'ους ρόλους μου!...

—Δυστυχώς, τ'ού άπάντησε ό Σουηδός σκηνοθέτης, ή μίς Γκρέτα δεν θά μπορέση νά παίξη, άν δεν προσλάβετε και τ'όν Έιναρ Χάσον.

Ο Έιναρ Χάσον ήταν ένας πολύ ώμορφος νέος, χωρίς κανένα άπολύτως ταλέντο. Μά ήταν κι' αϊτός όσος κι' ή Γκρέτα Γκάρμπο, ή μεγάλη καλλιτεχνική «άδυναμία» τ'ού Μάουριτς Στίλλερ.

Ο Πάμπστ τέλος δέχτηκε νά τ'ού δώση χιλια δολάρια και νά τ'όν χρησιμοποιήση σέ κανένα ρόλο. Μά ό Στίλλερ ήταν άπαισιος! Ήθελε

Η Γκρέτα Γκάρμπο κατά την άρχή τ'ού σταδίου της

νά πάρη κι' ο "Εϊναρ Χάνσον τέσσερες χιλιάδες δολάρια, όπως κι' η Γκρέτα Γκάρμπο!

Ο Γερμανός σκηνοθέτης πήγε να τρελλαθῆ. Μά ἤθελε τὴν Γκάρμπο μὲ κάθε τρόπο καὶ γι' αὐτὸ δέχτηκε κι' αὐτὴ τὴ «ζημία». Τὸ πείσιμα τοῦ τὸν ἔκανε νὰ δέχεται τὰ πάντα.

Οἱ δύο σκηνοθέται ὑπέγραψαν τὸ συμβόλαιον καὶ τὴν ἄλλη μέρα ὁ Στίλλερ παρουσίασε τὴν Γκάρμπο στὸ νέο σκηνοθέτη τῆς.

Ἡ Γκρέτα Γκάρμπο τοῦ ἔδωσε μὲ θάρρος τὸ χέρι καὶ ζήτησε νὰ δῆ τὸ σενάριο. Ἐπειτα, ὅταν τῆς τὸ ἔδωσε ὁ Πάμπστ, ξεπλώθηκε ἀναπνευστικὰ σὲ μιά βαθειὰ πολυθρόνα καὶ βυθίστηκε στὸ διάβασμα τοῦ ρόλου τῆς.

Ὁ Γερμανὸς σκηνοθέτης δὲν μπορούσε νὰ ξεκολλήσῃ τὰ μάτια τοῦ ἀπὸ πάνω τῆς. Εἶχε σαγηνευθῆ ἀπὸ τὴν παράξενη γοητεία αὐτῆς τῆς βορεινῆς νέας μὲ τὰ οὐνεροπόλα μάτια. Κι' ἦταν κατενθουσιασμένος, γιατί εἶχε βρῆ τὸ πρόσωπον ποῦ γύρευε γιὰ τὸ φῆμ' του.

Ἡ φωνὴ τῆς Γκρέτας Γκάρμπο ἦταν χαμηλὴ, βαθειά, ἀλλόκοτη. Ὅσο γι' αὐτὴν τὴν ἴδια, δὲν ἦταν ὠραία, οὔτε φωτεινὴ, «κρυστάλλινη», ὅπως εἶνε τὰ κορίτσια τοῦ Βορρὰ στὰ αἰσθηματικὰ μυθιστορήματα. Μά εἶχε μιά ἰδιαίτερη γοητεία, ἀνεξηγήτη, μυστηριώδη.

—Μ' ἀρέσει αὐτὸς ὁ ρόλος! εἶπε κατόπιν ἡ Γκρέτα Γκάρμπο στὸ νέο σκηνοθέτη τῆς, ὅταν τελείωσε τὸ διάβασμά του. Μοῦ θυμίζει τὴν τελευταία περιπέτειά μου στὴν Κωνσταντινούπολι.

Ἔτσι κι' ἐκεῖ πέρα, ὅλα τὰ ὄνειρα μου ἔσθησαν μὲ τὸν πιὸ τραγικὸ τρόπο. Πῆγα γιὰ νὰ «γυρίσω» ἕνα μεγάλο φιλμ καὶ ἐπέστρεψα στὸ Βερολίνο ἀπένταρη. Μ' ἀρέσει ὁ ρόλος τῆς Γκρέτας Ρούμφορτ σ' αὐτὸ τὸ φιλμ, ποῦ ἔχει τὸν ὠραῖο τίτλον «Ὁ Δρόμος χωρὶς χαράς»...

Κι' ἀλήθεια, καμμιά ἄλλη ἡθοποιὸς δὲν μπορούσε νὰ παίξῃ τὸν τραγικὸ ρόλον αὐτῆς τῆς Γκρέτας Ρούμφορτ, τῆς ἡρώιδος τοῦ νέου φιλμ τοῦ Πάμπστ. Καμμιά ἄλλη ἡθοποιὸς δὲν μπορούσε νὰ εἶνε πιὸ ἀνθρώπινη, πιὸ φυσικὴ, πιὸ ἀληθινὴ.

Πέρασαν λοιπὸν ὀχτὼ μέρες σὲ προετοιμασίαις. Ἡ Γκρέτα Γκάρμπο μάθαινε τὸ ρόλον τῆς μὲ τὸν Μάουριτς Στίλλερ, τὸν "Εϊναρ Χάνσον ὡστόσο γλεντοκοποῦσε στὰ νυχτερινὰ κέντρα μὲ τίς ἐφήμερες φίλες του. Εἶχε τὴ συνήθειαν νὰ πηγαίνει στὸ στούντιο ἀπροετοίμαστος...

Τέλος ἄρχισε τὸ «γύρισμα».

Ὅταν τελείωσε ἡ πρώτη μέρα τῆς δουλειᾶς, ὁ Πάμπστ, τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαρὰ του, ἔτρεξε στὴ μέση τοῦ στούντιο, φίλησε πολλὰς φορὰς στὸ πρόσωπον τὴν Γκρέτα Γκάρμπο καὶ φώναξε σ' ὅλον τὸν κόσμον ποῦ τὸν κύτταζε κατὰπληκτος:

—Ἐνα τέτοιο πρόσωπον, ἕνα τέτοιο ταλέντο, παρουσιάζεται κάθε ἕκατὸ χρόνια!...

Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ Γερμανοῦ σκηνοθέτου ἔκανε τὴν Γκρέτα Γκάρμπο νὰ ξεαναβοῆ τὸ ἠθικὸ τῆς καὶ νὰ παίξῃ τὸ ρόλον τῆς μὲ μιά ἀσυγκριτὴ τέχνη.

«Ὁ Δρόμος χωρὶς

χαρά», ὅταν παρουσιάσθηκε στὴν Εὐρώπην καὶ στὴν Ἀμερικὴ, ὕστερ' ἀπὸ ἕξι μῆνες, θεωρήθηκε ὡς ἕνας πρωτοφανὴς κινηματογραφικὸς θρίαμβος κι' ἔκανε ἀμέσως πασίγνωστο τ' ὄνομα τῆς Γκρέτας Γκάρμπο.

Ἀπὸ ἐκείνη τὴν μέρα ὁ σημερινὸς «ἀστὴρας τῶν ἀστέρων» ἔγινε διάσημος. Ὅλοι οἱ κινηματογραφικοὶ κύκλοι μιλοῦσαν γιὰ τὸ μεγάλο δραματικὸ ταλέντο τῆς. Ἴδου τί λέγει ἄλλωστε κι' ὁ Τζῆν Χέρσολντ, ὁ πιὸ καλὸς κι' ὁ πιὸ παλιὸς φίλος τῆς:

—ἔχθα τὴν εὐτυχίαν νὰ παρακολουθῶ τὴ μεγάλη Γκρέτα Γκάρμπο ἀπὸ τὰ πρώτα θήματά τῆς. Ἦμιον ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς. Ἐκείνον τὸν καιρὸν ἡ μοιραία γόησσα ἦταν πολὺ ἐπιφυλακτικὴ. Δὲν δεχόταν κανέναν σιὴ θίλα τοῦ Μάουριτς Στίλλερ. Δὲν μιλοῦσε σὲ κανέναν. Ἦταν ἕνα αἰνίγμα! Οἱ συντάκται τῶν ἐφημερίδων μοῦ ζαλιζάν τ' αὐτιά μὲ τίς παρακλήσεις τους. Ἦθελαν δύο λέξεις τῆς, μιά ἰδιόχειρη ἀφιέρωσί τῆς. Ἀναγκάσθηκα νὰ τὴν παρακαλέσω ἰδιαίτερως:

—Μις Γκάρμπο, τῆς εἶπα, εἶνε ἀνάγκη νὰ τοὺς πῆτε δύο λέξεις.

Ἐκείνη σήκωσ' ἀδιάφορα τοὺς ὤμους τῆς. Ἐπειτα ἔδωσ' ἐντολὴ νὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ τὴ δοῦν.

Ὅλοι ἦσαν συγκινημένοι. Ὁ «ἀστὴρας τῶν ἀστέρων» ἐξακούσε σ' ὅλους μιά ἀφάνταστο γοητεία. Πέρασαν δύο, τρία λεπτὰ. Ἡ Γκρέτα Γκάρμπο τοὺς ἀκούγε χωρὶς καμμιά ἔκφραση στὸ πρόσωπον τῆς. Ἡ ἐρωτήσεις ἔφεταν βροχὴ ἀπὸ τὰ στόματα τῶν δημοσιογράφων. Τὴ ρωτοῦσαν γιὰ τὴ ζωὴ τῆς, γιὰ τὰ νεινιά τῆς, γιὰ τίς σκέψεις τῆς. Τέλος ἡ Γκρέτα Γκάρμπο τοὺς ἀπάντησε:

—Γράψετε ὅτι εἶμαι πολὺ εὐχαριστημένη!

Τὴν ἄλλη μέρα ὅλες ἡ ἐφημερίδες δημοσίευσαν ὀλοσέλιδες συνεντεύξεις μὲ τὸν μεγάλον «ἀστέρα». Ἡ Γκρέτα Γκάρμπο ἦταν θυμωμένη. Κι' ἀπὸ τότε ἀντιπαθοῦσε ὑπερβολικὰ τοὺς «ἀνθρώπους ποῦ γράφουν ὅτι θέλουν κι' ὄχι ὅτι τοὺς λένε νὰ γράφουν».

Ἡ Γκρέτα Γκάρμπο δὲν ἦταν ποτὲ ἰδιότροπη. Ἡ σιωπὴ τῆς δὲν προερχόταν ἀπὸ μελαγχολία ἢ νευρασθένεια. Δὲν τῆς ἄρεσαν ἡ συζητήσεις, γιὰτ' ἤθελε νὰ διατηρῆ τὸ γόητρό τῆς. Ὅταν ὅμως θριασκόταν μαζί μου ἢ μὲ τὸν σκηνοθέτη τῆς, ἀρχίζε νὰ μὰς ρωτᾷ καὶ νὰ συζητῆ γιὰ ἕνα σωρὸ ἀσημάνατα πράγματα. Αὐτὸ θέβαια στὴν ἀρχὴ μοῦ προξενούσε κατὰπληξι. Ἐπειτα ὅμως κατάλαβα γιὰ ποῖο λόγο ἐφάρμοζε αὐτὴ τὴν τακτικὴ. Ἀκολουθοῦσε πιστὰ τὰ μαθήματα τοῦ μεγάλου προσώπου τῆς. Ἐπαίξε εὐνοεῖδῃ τὸ ρόλον τῆς μοιραίας γυναικας ποῦ τῆς εἶχαν ἐμπιστευθῆ.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ὡς γνωστὸ εἶνε μεγάλα παιδιὰ καὶ ἡ Γκρέτα Γκάρμπο ἦταν γι' αὐτοὺς κάτι ξεχωριστό. Δὲν ἤξεραν τ' ὅτι γι' αὐτὴν, δὲν τὴν ἔθελπαν, δὲν συζητοῦσαν μαζί τῆς καὶ τῆ... λάτρευαν. Χαρακτηριστικὸ τῆς λατρειᾶς τοὺς εἶνε τὸ ἀκόλουθο ἀνέκδοτο:

Μιά μέρα ἡ Γκρέτα Γκάρμπο, ντυμένη ὅπως πάντα μὲ μεγάλη ἀπλότητα, μπῆκε σ' ἕνα κατ' ἄστυμα νεωτερισμῶν. Κανείς δὲν τὴν γνώρισε. Τὴν ἀφῆσαν μάλιστα νὰ περιμένῃ ἀρκετὴ ὥρα μέχρι ποῦ νὰ...καταδεχτοῦν νὰ τῆς μιλήσουν!

Ὅταν ὅμως τὴν ἀνεγνώρισαν τῆς ἔκαναν ἀληθινὴ διαδήλωσι.

H. ΧΑΚΕΡ

Μιά ὠραία φωτογραφία τῆς Γκρέτας Γκάρμπο